

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการผลิตทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-base Society) ที่จำเป็นจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อพร้อมเข้าสู่ระบบการแข่งขันกับนานาประเทศ ทั้งนี้ การจัดการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ว่า การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสาน วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต อุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพคือ การพัฒนากำลังคนระดับถึงฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้ โดยจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 [1] ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีระบบและกลไกอยู่บนหลักของเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) และความมีอิสระในการดำเนินการของสถาบัน (Institutional Autonomy)

สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนมได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของสถาบันมาโดยตลอด โดยได้ดำเนินการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนาคู่มือประกัน

คุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา อันจะทำให้ทุกหน่วยงานในสังกัดสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งสอดคล้องการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายใต้ 6 มาตรฐาน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (1) การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานที่วิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการ ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา โดยจัดให้มีการประเมินคุณภาพประจำปีการศึกษาในระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องทุกปี (2) การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น และนำไปสู่การรับรองคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษา โดยการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรกในเดือนกันยายน 2548 และใช้ข้อมูลจากปีการศึกษา 2547 (ของแต่ละสถานศึกษา สำหรับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และใช้ข้อมูลของปีการศึกษา 2544) [2]

การเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนมมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพไปอย่างต่อเนื่อง และไม่มีที่สิ้นสุด จนมีความเป็นเลิศทางการศึกษาและนำงานประกันคุณภาพการศึกษาสู่งานประจำให้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่ทำการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม เป็นไปอย่างมีคุณภาพที่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อความรู้ที่เป็นประโยชน์ เพื่อการนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่ทำการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม ให้ประสบความสำเร็จในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษา จากคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในระดับอาชีวศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและ อาจารย์ระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์และ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานระดับอาชีวศึกษา ในมหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 420 คน

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผู้บริหารและอาจารย์ที่ทำการสอนระดับ อาชีวศึกษา ในสังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตาม ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

1.4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1.4.3.1 ตัวแปรต้น

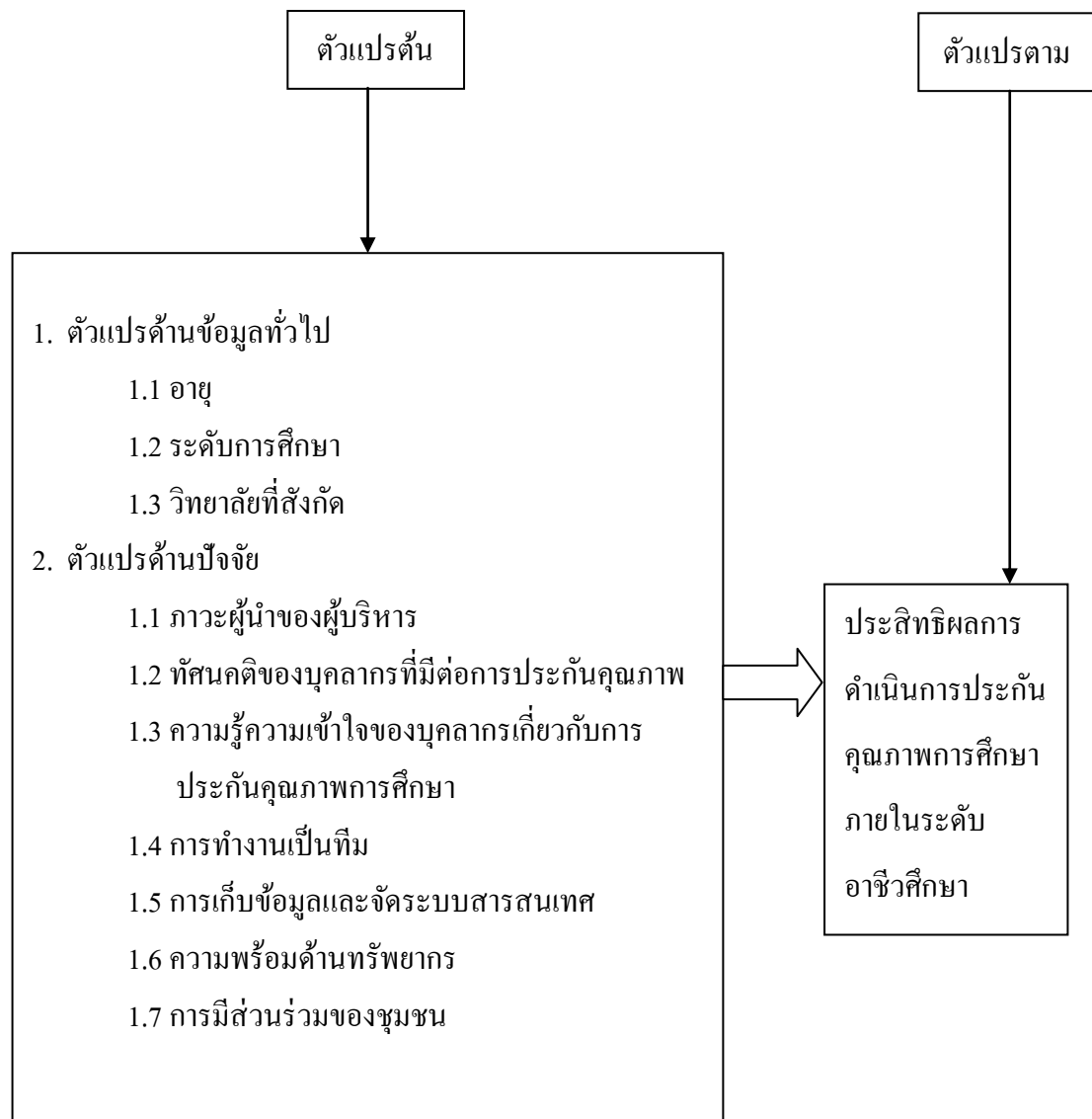
1. ตัวแปรต้นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา วิทยาลัยที่สังกัด
2. ตัวแปรต้นปัจจัย ได้แก่

- ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
- ทักษะคิดของบุคลากรที่มีต่อการประกันคุณภาพ
- ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- การทำงานเป็นทีม
- การเก็บข้อมูลและจัดระบบสารสนเทศ
- ความพร้อมด้านทรัพยากร
- การมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับ อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม วัดจากคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายในของ 5 คณะ/วิทยาลัย 1. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 2. คณะเกษตรและเทคโนโลยี 3. วิทยาลัยธาตุพนม 4. วิทยาลัยนาหว้า 5. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม

1.5 กรอบความคิดของการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยของ สุระพรรณ พนมฤทธิ์ [3] และสมลักษณ์ วิริยจारी [4] สามารถสรุปเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

รูปที่ 1.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

1.6 สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดข้อตกลง ดังนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้จะไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างอารมณ์ สภาพแวดล้อม และช่วงเวลาของการตอบแบบสอบถาม
2. ความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามที่ได้ถือว่าเป็นคำตอบ และเป็นคะแนนที่ตรงตามความเป็นจริงที่เชื่อถือได้
3. การตอบแบบสอบถามถือว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและจริงจังในการตอบแบบสอบถามเท่าเทียมกัน และไม่มีอคติในการตอบแบบสอบถาม

1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นระบบการบริหารการศึกษาที่สร้างความมั่นใจให้แก่สังคม ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษาและผู้จบการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน ที่ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนดำเนินงาน มีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพระบบงาน มีการควบคุมคุณภาพการทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่สังคมต้องการ

ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2. ทักษะของบุคลากรที่มีต่อการประกันคุณภาพ 3. ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา 4. การทำงานเป็นทีม 5. การเก็บข้อมูลและจัดระบบสารสนเทศ 6. ความพร้อมด้านทรัพยากร 7. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมแสดงออกถึงความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม ในด้านบุคลิกส่วนตัว ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ

ทักษะของบุคลากรที่มีต่อการประกันคุณภาพ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกรู้สีกของบุคลากรในคณะ/วิทยาลัยที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม

ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับระบบ ขั้นตอนการดำเนินงาน และความสำคัญของการประกันคุณภาพ

การศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะ/วิทยาลัย ในอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม

การทำงานเป็นทีม หมายถึง สภาพการทำงานของบุคลากรภายในสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม ที่มีการร่วมมือร่วมใจในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม

การเก็บข้อมูลและจัดระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการจัดเก็บเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาให้เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม

ความพร้อมด้านทรัพยากร หมายถึง ความพร้อมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรในการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุ สำนักงาน

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการ หน่วยงาน ผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การร่วมวางแผน กำหนดแนวทางเป้าหมายของการพัฒนา การร่วมดำเนินการ การให้สนับสนุน รวมทั้งการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงาน และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

ประสิทธิผลการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม วัดจากผลการประเมินคุณภาพภายในจากเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการสายผู้สอนที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหาร ได้แก่ คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ ใน 5 สถาบัน คือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิทยาลัยธาตุพนม วิทยาลัยนาหว้า คณะเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม ในปีการศึกษา 2555

คณาจารย์ หมายถึง ข้าราชการสายผู้สอนที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์และอาจารย์ ใน 5 สถาบัน คือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิทยาลัยธาตุพนม วิทยาลัยนาหว้า คณะเกษตรและเทคโนโลยี และวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ศรีสงคราม ในปีการศึกษา 2555